บทคัดย่อ

การศึกษาประวัติศาสตร์ทางทะเล (Maritime History) ของมหาสมุทรอินเดียในงานวิจัยชิ้นนี้ แม้ถือว่ามหาสมุทรอินเดียเป็นภูมิภาคอันเป็นองค์รวม (Holistic) ที่มีการเคลื่อนไหวทางการค้าเกี่ยวโยงเป็นแวดวงเดียวกัน แต่ในความเป็นแวดวงเดียวกันมิได้หมายความว่ามหาสมุทรอินเดียเป็นหน่วยแยกเดี่ยว แต่กลับเป็นบริเวณอันมีเครือข่ายสัมพันธ์กับพื้นที่และน่านน้ำอื่นใกล้เคียง ซึ่งเชื่อมโยงถึงกันด้วยการเคลื่อนไหวทางการค้าผ่านบทบาทของผู้คนชุมชนในพื้นที่ ตั้งแต่ในการค้าข้ามอารยธรรมครั้งบรรพกาลไปจนกระทั่งถึงการเติบโตของการค้า พ่อค้าหลายชนชาติ พ่อค้าในไวศยวรรณะของสังคมอินเดีย องค์กรทางการค้า และท้ายที่สุดบทบาทของพ่อค้าเอกชนในฐานะผู้ประกอบการ (entrepreneur) โดยผ่านองค์กรบริหาร เช่น สมาคมพ่อค้าและวิชาชีพต่างเครือข่ายทางการค้าของหมู่ชนในท้องถิ่นได้เกิดขึ้นพร้อมกับบทบาทของพ่อค้าจีนและมุสลิมอาหรับ การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางการค้าดังกล่าว ในช่วงเวลาตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษจนถึงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบของเครือข่ายการค้าเอเชียนั้นมีอยู่จริง (ก่อนการเข้ามาของพ่อค้าชาวตะวันตกจากยุโรปและการแผ่ขยายของลัทธิอาณานิคม)

บริเวณของมหาสมุทรอินเดียที่ศึกษาจึงครอบคลุมจากฝั่งแอฟริกาตะวันออก มหาสมุทรอินเดียเลยตลอดถึงอ่าวเบงกอล น่านน้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทะเลจีนใต้อันสัมพันธ์กัน โดยที่มหาสมุทรอินเดียในงานวิจัยนี้มิใช่มุ่งพิจารณาเป็นหน่วยที่แยกออกโดดเดี่ยว (A single unit) อีกทั้งการค้ามหาสมุทรอินเดียก็ไม่ใช่ส่วนที่แยกออกเห็นเป็นรูปธรรมได้ (Separate entity) และมีเอกภาพในตัวเอง ในที่นี้ได้พยายามเชื่อมโยงให้เห็นความเกี่ยวพันของกิจกรรมทางทะเลระหว่างชายฝั่งกับดินแดนตอนใน (Littoral and hinterland) ซึ่งเห็นได้จากการที่การค้าชายฝั่งขยายตัวสัมพันธ์กับเศรษฐกิจการค้าแลกเปลี่ยนของดินแดนตอนในหลังฝั่งและมีความเกี่ยวโยงระหว่างชายฝั่งด้วยกันเอง นั่นก็คือ ในขณะที่มหาสมุทรอินเดียดูประหนึ่งเคลื่อนไหว (Pivoting) อยู่รอบคาบสมุทรอินเดีย แต่แท้ที่จริงมหาสมุทรอินเดียนั้นมีหลายโฉมหน้า แผ่ขยายไปตามบริเวณอันเกิดจากชนหลายกลุ่มเข้าไปเกี่ยวข้อง ชาวเปอร์เซียและอาหรับทางด้านตะวันตก จีนและมลายูทางด้านตะวันออก ขณะที่ชนในอ่าวเปอร์เซีย ฝั่งซวาฮิลีและหมู่เกาะนอกฝั่งแอฟริกาล้วนมีบทบาทสร้างแวดวงความเกี่ยวพันทางการค้าในเครือข่ายและขอบเขตแห่งมหาสมุทรอินเดีย ท่ามกลางความเกี่ยวพันและแวดวงดังกล่าวก็มีความแตกต่าง (Contrasts) เกิดขึ้นตามส่วนต่างๆ ของมหาสมุทรอินเดียด้วย เช่น การเดินเรือและการขนส่งทางเรือในมหาสมุทร ทางด้านตะวันตกใช้เรือ “dhow” ขณะที่ทางด้านตะวันออกใช้เรื่อ “junk” หรือ “jong” บทบาทของกะลาสีเรือในโลกแห่งมลายูก็ต่างไปจากบทบาทของกลาสีเรือในโลกแห่งทะเล (maritime) ของอินเดีย

Created with Print2PDF. To remove this line, buy a license at: http://www.software602.com/

ภายใต้เครือข่ายของอาณาบริเวณมหาสมุทรอินเดียดังกล่าวและความเคลื่อนไหวของกลุ่มชนที่เกี่ยวข้องคือที่มาของปัญหาหลัก (Major issues) เกี่ยวกับการค้าและอำนาจ ซึ่งงานวิจัยนี้พยายามหาคำตอบ ปฏิกิริยาโต้ตอบกันไปมาเชิงการค้าและอำนาจของชนที่เกี่ยวข้อง เป็นผลสัมพันธ์กับการค้า การขนส่งสินค้า และการเดินเรือมาตั้งแต่บรรพกาล จะทำให้เราสามารถเสนอได้ว่ามีรูปแบบอันเป็นเครือข่ายการค้าเอเชีย (Pattern of Asian trade network) เกิดขึ้นในมหาสมุทรอินเดียก่อนการเข้ามาของชาวยุโรปในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕

ผู้คนชุมชนอันสัมพันธ์กับน่านน้ำมหาสมุทรอินเดียนั้นแท้ที่จริงมีความรู้กว้างไกลเกี่ยวกับมหาสมุทรอินเดียและเทคนิคการเดินเรือ การต่อเรือ และมีการเคลื่อนไหวทางการค้าแลกเปลี่ยนข้ามอารยธรรมมาแต่เก่าก่อน แม้ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าสามารถริเริ่มเดินทางออกสู่ทะเลเปิด (Open sea) หรือเป็นเพียงผู้ร่วมอยู่ในการแลกเปลี่ยนค้าขายกับชนต่างอารยธรรมจากเอเชียตะวันตก แต่หลักฐานต่างๆ ตำรับตำราทางศาสนาในสมัยหลัง เช่น *กถาสริตสาคร* (Kathãsaritsãgara) และ *ชาดกมาลา* (Jatakamãlã) ล้วนแสดงความรู้พื้นฐานด้านศิลปะของการเป็นนักเดินเรือและกลาสีเรือของผู้คนชนเหล่านี้ อย่างน้อยที่สุดเราก็กล่าวได้ว่ามีเส้นทางเดินเรือตัดทะเลเปิดเชื่อมแอฟริกา คาบสมุทรอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกัน และนี้คือเครือข่ายของการค้าข้ามสมุทร (Transoceanic Trade) แต่ครั้งโบราณ

เครือข่ายของการค้าข้ามสมุทรนี้เริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๕ เป็นต้นไป เมื่อปรากฏชัดเจนว่าเส้นทางค้าในน่านน้ำมหาสมุทรผ่านช่องแคบมะละกาเป็นเส้นทางที่ชนทุกฝ่ายเข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งเพื่อติดต่อค้าขายกับจีน และเป็นเส้นทางที่จีนเริ่มเห็นความสำคัญ ใส่ใจต่อการติดต่อกับผู้คนชนเผ่า ชาวเกาะ ชาวน้ำทั้งหลายในแดนทะเลใต้ การเปิดตัวของจีนลงใต้มีผลกว้างใหญ่ไพศาลต่อรูปแบบการค้าของเอเชีย ดังที่ปรากฏว่าสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ จีนได้พยายามเปิดเส้นทางค้าสายตรง (Direct sea traffic) ไปยังอินเดีย ศรีลังกา ประเทศในเอเชียตะวันตก และแอฟริกา ซึ่งเห็นได้ชัดตลอด ๓ ช่วงสมัยของราชวงศ์ซ้อง หยวน และเหม็ง ตลอดคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕

พลังกระตุ้นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอีกแรงหนึ่งก็คือ การก้าวขึ้นมามีอำนาจของเปอร์เซียและพ่อค้าอาหรับทางด้านเอเชียตะวันตก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประมาณตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๗-๘ เมื่อศาสนาอิสลามได้แผ่ไปพร้อมกับการค้า พ่อค้าอาหรับได้ก้าวขึ้นมามีบทบาทแทนที่พ่อค้าเปอร์เซียตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๗ เป็นต้นไป ความเคลื่อนไหวคล่องตัวของพ่อค้ามุสลิมอาหรับได้พ่วงการค้าระหว่างเมืองทางฝั่งแอฟริกาตะวันออกให้สามารถค้าขายได้โดยตรงกับเมืองทางฝั่งตะวันตกของอินเดีย และในสมัยต่อๆ มาพ่อค้ามุสลิมจากเมืองคุชราต (Muslim Gujarati) ก็ดำเนินกิจการกว้างขวางทั่วมหาสมุทรอินเดียตลอดช่วงสมัยคริสต์ศตวรรษที่๑๔ และ ๑๕ ทำนองเดียวกันพ่อค้าอินเดีย ช่างฝีมือ

Created with Print2PDF. To remove this line, buy a license at: http://www.software602.com/

และผู้ประกอบอาชีพอื่นก็ปรากฏอยู่ในแบกแดดด้วย แสดงว่าการติดต่อค้าขายโดยตรงระหว่างอินเดียกับเอเชียด้านตะวันตก อันมีมาตั้งแต่โบราณกาลนั้นมิเคยได้หยุดชะงักลง

นอกเหนือไปจากนี้คือ บทบาทของพ่อค้ามุสลิมตามชุมชนพ่อค้าพลัดถิ่น (Diaspora) ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ พ่อค้าเอกชนมุสลิมตามฝั่งทะเลของมหาสมุทรอินเดียได้ก่อให้เกิดเครือข่ายการค้าจากน่านน้ำมหาสมุทรอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คัมเบย์ (Cambay) เป็นเมืองท่าหลักของมุสลิมทางฝั่งตะวันตก กไลกัฏ (Calicut) เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของนักธุรกิจมุสลิม ตลอดถึงเมืองท่าในอ่างเบงกอล ฝั่งทะเลของคาบสมุทรมลายู กลุ่มเกาะและหมู่เกาะต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กลุ่มชนภายในท้องถิ่นอันได้แก่ชาวเกาะ ชาวน้ำ และชาวพื้นเมือง ต่างมีบทบาทสำคัญทั้งดำเนินการค้าขายและเปิดมิติที่กว้างให้แก่การค้ามหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Trade) คือบทบาทของชาวน้ำ-ชาวเกาะในน่านทะเลอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเห็นได้ชัดจากการรวมตัวของชาวทมิฬแห่งมหาสมุทรอินเดียที่มีบทบาทโดดเด่น คือ จักรวรรดิการค้าแห่งน่านน้ำมหาสมุทรอินเดีย (ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๙-๑๓) และ “ชาวมลายู” แห่งน่านน้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นรัฐทางการค้าอันเป็นองค์รวมของบรรดาพ่อค้าชาวน้ำจากกลุ่มเกาะ ดำเนินการค้าขายส่งสินค้าจำพวกเครื่องเทศบางชนิดอันเป็นที่ต้องการของจีน ขณะเดียวกันก็สามารถสร้างกำลังอำนาจคุมช่องแคบมะละกา รู้จักกันในชื่อ ศรีวิชัย และรวมตัวกันอยู่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๗-๑๔

การศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ได้พบว่า พัฒนาการของชนผู้ใช้ภาษาทมิฬทางฝั่งโคโรมันเดล (อันเป็นบริเวณที่มีความโดดเด่น) วัฒนธรรมซึ่งมีความเชื่อมโยงแน่นหนาด้วยการใช้ภาษาทมิฬ จากภาษานำมาซึ่งเอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ภูมิภาคของผู้ที่ใช้ภาษาทมิฬนับเป็นบริเวณทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีขนบอันยาวนานทางการค้าทางทะเลอันนำมาซึ่งความมั่งคั่ง การค้าฝั่งโคโรมันเดลเป็นส่วนหนึ่งของการค้ามหาสมุทรอินเดีย ความเติบโตของไวศยวรรณะหรือวรรณะพ่อค้าตลอดจนสมาคมพ่อค้า (เศรณี-Sreni) อันเป็นสมาคมการค้าและวิชาชีพมีบทบาทสำคัญในการ สั่งสมทุนและขยายการค้า ตลอดจนจำแนกประเภทการค้าอาชีพแตกต่างกันไป สมาคมการค้าที่เกิดขึ้นนี้ประกอบด้วยสมาชิกสมาคมต่างวรรณะ ต่างเชื้อชาติ ร่วมกิจกรรมข้ามภูมิภาค การดำเนินงานข้ามมหาสมุทรอินเดียสู่ฝั่งแอฟริกาและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การเคลื่อนไหวทางการค้าและอำนาจในมิติที่กว้างของการค้ามหาสมุทรอินเดีย (larger dimension of Indian Ocean Trade) ส่งผลโดยรวมต่อเศรษฐกิจสังคม การค้าที่เกิดขึ้นนั้นได้ขยายออกไปไกลกว่าการแลกเปลี่ยนระดับท้องถิ่นสู่การเป็นตลาดค้าข้ามบริเวณและตลาดการค้านานาชาติ (interregional and international markets) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าในอินเดียตอนใต้ได้กลายเป็น

Created with Print2PDF. To remove this line, buy a license at: http://www.software602.com/

กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดนอกเหนือจากเกษตรกรรมและงานฝีมือ (agriculture and crafts) ทำให้เกิดกิจกรรมเศรษฐกิจอันเป็นความถนัดเฉพาะพ้นจากการดำรงชีวิตพอยังชีพ (beyond subsistence) ในสังคมระดับเมืองตามเมืองท่าการค้าริมฝั่งทะเลและชุมทางคมนาคมบนเส้นทางการค้า

Created with Print2PDF. To remove this line, buy a license at: http://www.software602.com/

Abstract

In this maritime history study, the Indian Ocean refers to a holistic region where cross-cultural trade routes have been woven into a vast network. Far from being a single unit, the Indian Ocean has been, since the dawn of history, characteristic of a commercial hub attracting mercantile impetus from remote to adjacent oceanfront communities. We can see the rise of sea and land trade, multiregional merchants, vaisyavarna class in the ancient South Indian society, trade organizations, the eventual emergence of the private traders who acted as entrepreneurs, merchants, and artisans, local, and trans-merchant guilds, together with other professional associations, and other influential players such as the Chinese and the Arabic Muslim merchants in this area. The evolution from the first to the fourteenth centuries administered confirmation to the established system of Asian trade network in the pre-colonial period.

In this respect, covering the East African coast, the Indian Ocean, the Gulf of Bengal, territorial waters of Southeast Asia, and the South China Sea, the specific Indian Ocean cannot be considered as a single unit so the Indian Ocean trade, which does not existed as a unity, cannot be studied as a separate entity. Highlighted are cross-cultural maritime activities, which were widely credited for promoting a commercial link between a littoral and its hinterland. The trade increase in one seaboard was proportional to the economic growth of its inland communities and closely related to that of other coastal areas. Although seeming to pivot only around the Indian Peninsula, the Indian Ocean made its voyages and landed ashore on different geographical zones with different identities dictated by its interaction with many groups of people such as the Persian and the Arabs in the West and the Chinese and the Malays in the East. Far beyond its border, the Indian Ocean also connected new maritime ventures with peoples in the Gulf of Persia, along Africa's Swahili coast, and on offshore islands. Dhow and junk or jong were used for navigation and transportation. In the mean time, many contrasting aspects occurred; for example, navigation and transportation in the West dhow was used instead of junk or jong like in the East. Furthermore, sailors along the Malay Peninsula differed from mariners in the Indian maritime world.

Created with Print2PDF. To remove this line, buy a license at: http://www.software602.com/

The vast trading network along the Indian Ocean and the motion of multicultural merchants are the major issues of trade and power in the Indian Ocean that this research aims to puzzle out. The reaction of trade and the power of the related groups, their commercial connections, their interregional interactions, the existing navigational and trade links are the evidences that this study can prove that the system of Asian trade network have been existed prior to the arrival of the Europeans in the Indian Ocean region in the late fifteenth century.

In fact, with possession of comprehensive naval knowledge -be it oceanography, navigation, or shipbuilding-residents along the Indian Ocean have incessantly treated the ocean as the platform of trans-cultural intercourse and commerce since the dawn of time. Although little is known whether they have started the open sea navigation or just played a part in trade with the merchants from West Asia. However, religious documents as Kathãsaritsãgara and Jatakamãlã indicate their rudimentary arts of seamanship. At least, according to the evidence, the ancient open sea routes linking Africa, the Indian Peninsula and Southeast Asia can be defined as parts of the transoceanic trade network.

In the fifth century, the transoceanic trade network in the region started to diverge when it was apparent that itinerants from many corners of the world came to the Strait of Malacca in order to trade with China. The new route was also regarded by the Chinese as a gateway to maritime ventures with various nations, islanders, and coastline inhabitants along the South China Sea. China's southward launch had a significant effect on Asian trade, i.e. in the eleventh century, China attempted to open direct sea traffic to India, Sri Lanka, other Western Asian states, and Africa. This endeavor can be seen along the period of Song, Yuan, and Meng Dynasties through the fifteenth century.

Another critical factor in the trade pattern change was the rise to power of the Persian and the Arab merchants in Western Asia, particularly, around the seventh and eighth centuries when Muslim merchants introduced Islam to trading states. Since the seventh century, Muslims from the Arabian Peninsula gained so much control over the trade that they could topple the Persian. With freedom of travel, the Arab Muslim merchants succeeded in throwing bridges between the Eastern African and the Western Indian towns. After that,

Created with Print2PDF. To remove this line, buy a license at: http://www.software602.com/

Muslim Gujarati scattered over the Indian Ocean in the fourteenth and fifteenth centuries. Simultaneously, Baghdad was much frequented by Indian merchants, artisans, and other professionals, thus confirming the existence and temporal continuity of the direct trade between India and Western Asia.

In addition, Muslim merchants played an important role in Diasporas communities. Private Muslim along the fringe of the Indian Ocean formed a maritime network stretching from the Indian Ocean to Southeast Asia. Cambay became the main seaport of Muslims in the West whereas Muslim businesspersons settled Calicut, the coast of the Gulf of Bengal, the Malaya Archipelago, and Southeast Asian islands.

Along the extensive coast line of the Indian Ocean and Southeast Asian seas, inhabitants-be it islanders, littoral or inland peoples–all shared a meaningful role not only in trade but also in widening its dimension. From the ninth to the thirteenth centuries, the Tamil merchants formed their associations by cooperate themselves. At that time, the “Melayu” merchants in the Malaya Archipelago in Southeast Asia succeeded in empowering themselves and shipping spices from their trading state to meet the Chinese demand. These trading states, known as the state of Srivijaya, controlled the Malacca Strait; they consolidated their leadership for about seven hundred years until the fourteenth century.

Evidence also shows the development of Tamil speaking people on the Coromandel Coast with tightly knitted culture by means of the Tamil dialect, which represents their social and cultural identity. As part of the Indian Ocean trade, the Coromandel Coast was a commercial region well known for established maritime trade, which led to acquired wealth, the rise of Indian merchants in the vaisyavarna of the ancient Indian caste system, and the merchant guilds (Sreni) which were the key to pooling resources, opening new markets, and dictating the trade classification. Among members were foreign traders from different castes who participated in transoceanic trade operated across the Indian Ocean to Africa and Southeast Asia.

The larger dimension of the Indian Ocean trade and power control absolutely influenced the socio-economic aspect. From a local market, the maritime activities have

Created with Print2PDF. To remove this line, buy a license at: http://www.software602.com/

transgressed the spatial barrier into the interregional and international arena. Particularly, the South Indian trade has become the most essential economy followed by agriculture and crafts, resulting in another urban professional beyond subsistence in coastal ports and other trade intersections.

Created with Print2PDF. To remove this line, buy a license at: http://www.software602.com/